

УДК 811.111-112:81'371

ІСТОРИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ КОНЦЕПТУ *КРАСА*, ВЕРБАЛІЗОВАНОГО ЛЕКСИЧНИМИ ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Е.В. Довганюк (Харків)

У статті виявлено змістовий мінімум концепту *КРАСА*, його синкретичну природу, та окреслено інваріантну структуру семантичного простору імені концепту. Встановлено історичну послідовність появи номінацій концепту *КРАСА* та варіювання його семантичного простору та лексем – їх синонімів, трансформації ціннісного компонента їх значень в окремі історичні періоди та діахронічні зміни у трактуванні концепту протягом останніх семи століть, що відповідають еволюції за типом кладогенезу.

Ключові слова: діахронічні зміни, етимологічний шар, змістовий мінімум, ім'я концепту, кладогенез, концепт *КРАСА*, синоніми.

Довганюк Э.В. Исторические трансформации концепта КРАСОТА, вербализованного лексическими средствами английского языка. В статье выявлен содержательный минимум концепта КРАСОТА, его синкретическая природа, и определена инвариантная структура семантического пространства имени концепта. Установлена историческая последовательность появления номинаций концепта КРАСОТА и варьирование его семантического пространства, трансформации ценностного компонента значений в отдельные исторические периоды и диахронические изменения в трактовке концепта в течение последних семи веков, которые соответствуют эволюции по типу кладогенеза.

Ключевые слова: диахронические изменения, имя концепта, концепт КРАСОТА, кладогенез, синонимы, содержательный минимум, этимологический шар.

Dovhaniuk E.V. Historic transformations of the concept BEAUTY verbalized in the English language. The article singles out the content minimum of BEAUTY, the concept's syncretic nature and the structure of the semantic space of the concept's name. The article establishes the historical laws governing the appearance of the BEAUTY concept's nominations and its semantic variations, the change of their axiological meaning in different historical periods and diachronic changes in the interpretation of the concept over the last seven centuries, namely, it's evolution of cladogenetic type.

Key words: cladogenetic evolution, concept of BEAUTY, content minimum, diachronic changes, etymological layer, name of concept, synonyms.

Об'єктом нашого дослідження є ментальні уявлення про *КРАСУ*, лексично втілені в англійській мові, а предметом – історичне варіювання цього концепту, реалізованого лексичними засобами англійської мови протягом XIV–XXI ст. Мета розвідки полягає у виявленні тенденцій варіювання концепту в діахронії, для чого вирішуються завдання побудови структури семантичного простору концепту *КРАСА*, встановлення історичної послідовності номінацій концепту *КРАСА*, окреслення напрямів варіювання ціннісного та образного складників концепту. Актуальність роботи зумовлена підвищенням інтересом дослідників до вивчення універсальних естетичних уявлень та їх історичної

динаміки за даними мови й мовлення. Концепт *КРАСА* є одним з визначальних концептів естетики, що особливо чутлива до культурно-історичних змін.

Як зазначає І.С. Шевченко, «вихідним принципом історичної концептології є наявність мовно об'єктивованого діахронічного варіювання понять, яке має неізоморфні опосередковані зв'язки з розвитком людини, типів мислення, суспільства» [16, с. 83]. Концепт культури є основним компонентом культури у ментальному світі людини; він тлумачиться як «згусток культури у свідомості людини, те у вигляді чого культура входить у ментальний світ людини» [12, с. 40]. Культурні концепти виступають в якості основних одиниць ціннісної концеп-

тосфери, що організують і направляють самосвідомість народу в процесі духовного освоєння світу [10]. За критерієм ціннісного змісту концепт КРАСА є концептом естетики, однією із найдавніших ментальних одиниць концептуальної картини світу [3, с. 52].

До структури лінгвокультурного концепту входять ціннісна, поняттєва і образна складові [4]. Поняттєвий елемент формується за допомогою «фактуальної інформації про реальний або уявний об'єкт, яка слугує основою для утворення концепту, і, на відміну від інших елементів концепту, завжди рефлектується носієм культури» [11, с. 13]. З'ясування історичного варіювання концепту культури логічно розпочати з розкриття трьох «шарів» концепту, наведених Ю.С. Степановим у його теорії культури: 1) основна актуальна ознака, відома кожному носієві культури і значима для нього; 2) додаткова, або кілька додаткових пасивних ознак, актуальних для окремих груп носіїв культури; 3) внутрішня форма концепту, що не усвідомлюється в повсякденному житті, відома лише фахівцям, але визначає зовнішню, знакову форму вираження концептів [12, с. 41-42].

Наше дослідження концепту КРАСА в англійському англословному просторі базується на вивченні етимології слів – номінантів концепту, чий семантичні ознаки дозволяють глибше зрозуміти його природу. Розкриття предконцептуальної основи концепту передбачає вивчення «безпосередньої психічної даності, що сягає корінням культового мислення і ще не опредмечене словом» [7, с. 26], етимологічного шару концепту і виявлення внутрішньої форми укладеного в концепті слова, в нашому випадку – лексеми *beautiful* (adj.), що є іменем досліджуваного концепту.

Поняття внутрішньої форми відображає образи та ідеї, що лежать в основі номінації, і задає способи побудови номінованих словом концептів, відображаючи певні психолінгвальні реальності [5, с. 2]. «Внутрішня форма» має різні тлумачення в роботах окремих лінгвістів. У нашій роботі, слідом за О.О. Потебнею, під внутрішньою формою розуміємо найближче етимологічне значення слова, той спосіб, яким виражається зміст [8, с. 175]. Саме внутрішня форма нерозривно пов'язана з його етимологом.

Оскільки реконструкція етимологічного шару концепту передбачає «звернення до групи слів, мотивованих і взаємно структурованих тією галуззю знань, яка їх об'єднує» [9, с. 124], в узагальненому вигляді етимологія імені концепту КРАСА в сучасній англійській мові подана лексемою *beautiful* (adj.) (1.1) та її синонімами: лексемами *appealing* (1.2), *attractive* (1.3), *charming* (1.4), *delightful* (1.5), *exquisite* (1.6), *gorgeous* (1.7), *fair* (1.8), *graceful* (1.9), *handsome* (1.10), *lovely* (1.11), *magnificent* (1.12), *pleasing* (1.13), *pretty* (1.14), *wonderful* (1.15).

Узагальнення лексикографічних відомостей дозволяє представити етимологічний шар концепту КРАСА як множинність значень, що відповідають калокагатійним властивостям КРАСИ – поєднання естетичних, етичних, розумових цінностей:

(1.1) «красивий, приємний», від латинського прикметника *bellus* < «миловидний, хороший», старофранцузького *biauté*, «краса, спокуса» протоіндоєвропейського кореня дієслова *-deu* «показувати прихильність, шанувати», староанглійського *wlite*;

(1.2) «той, що пробуджує або викликає інтерес, бажання, цікавість» від середньоанглійського *a(p)pelen* < старофранцузького *a(p)peler* < латинського *appellare* «говорити, звертатися»;

(1.3) «поглинаючий» від середньофранцузького *attractif* (14с.), від *attrahere*, значення «мають якість притягування очей або інтересу людей» з 1580; значення «приємний, той, що пробуджує бажання» з 1600;

(1.4) «той, що використовує магічне заклинання» від старофранцузького *charmer* «зачарувати, щоб заповнити (когось) бажанням (чогось)»;

(1.5) «той, що дає велике задоволення чи насолоду; вельми приємний» від старофранцузького *delit* та *delitier*, «задоволення, сексуальне бажання» від латинського *delectare* «чарувати, дарувати насолоду»;

(1.6) «витончений, відбірний» від латинського «*exquisitus*» «вибір, сумлінно відібраний»;

(1.7) «чудовий, ефектний, пишно прикрашений» від старофранцузького *gorgias* «елегантний, модний»;

(1.8) «приємний очам» від староанглійського *fæger* «приємний для зору» (особа або риси тіла,

об'єкти, місця і т.д.); «красивий, привабливий»; також в пізньостароанглійській «моральний» від Proto-Germanic **fagraz* (також Old Saxon *fagar*, Old Norse *fagr*, Swedish *fager*, Old High German *fagar* «красивий», Gothic *fagrs* «здоровий»), від протоіндоєвропейського дієслова **pek-* «робити гарним»;

(1.9) «наповнений (божественною) благодаттю» від *grace* (n.) + *-ful*, також «приємний, солодкий». Значення «той, що має приємними і привабливими якостями» з 1580;

(1.10) «той, що має тонку форму, гарний, приємний для очей» від *handsom* (*hand* (n.) + *-some*) набув значення «приємний очам» з 1580;

(1.11) «красивий, гарний» від староанглійського *luflic* «ласкавий, люблячий» (*love* (n.) + *-ly*) (1). Значення «милий за рахунок краси, привабливий» з'явилося у 1300 році;

(1.12) «чудовий» від старофранцузького *magnificent*, від латинського *magnificentior* та *magnificus* «великий, піднесений, благородний, прославлений»;

(1.13) «приємний» від дієслова *please*. Значення «давати насолоду» в англійській мові з 14 ст. Від старофранцузького *plaisir* «задовольняти, дарувати насолоду» (11с., сучасне французьке *plaire*, чия форма, можливо, є аналогією *faire*), від латинського *placere* «бути прийнятним, подобатися, бути «схваленим», споріднений з *placare* «заспокоювати, вгамовувати» (також: Spanish *placer*, Italian *piacere*), від протоіндоєвропейського **plak-e-* «бути спокійним», від поняття «спокійний, як вода» від кореня **plak-* (1) «бути плоским»;

(1.14) «миловидний, милий» від староанглійського *prættig* (West Saxon), *pretti* (Kentish), **prettig* (Mercian) «хитрий, майстерний, підступний, проникливий», від *prætt*, **prett* «хитрість, ремесло», від Proto-Germanic **pratt-* (також Old Norse *prettr* «хитрість», *prettug* «хитрий»; Frisian *pret*, Middle Dutch *perre*, Dutch *pret* «хитрість, шутка, трюк», Dutch *prettig* «спортивний, веселий», Flemish *pertig* «жвавий, розумний»). Зв'язок між значеннями слів староанглійської та середньоанглійської мови доводить, що значення змістилося у 1400 р. на «мужній, доблесний», та пізніше (через «привабливий, гарно зроблений»), на «гарний», «достатньо красивий» (mid-15c.);

(1.15) «дивовижний» від пізньостароанглійського *wunderfull*; (*wonder* (n.) + *-ful*), від староанглійського *wundrian* «захоплювати; зробити чудо, збільшити», родинне з Dutch *wonderen*, Old High German *wuntaron*, German *wundern* [20].

Згідно з даними лексикології, лексема *beauty* (*-ful*) із семами «привабливий, чарівний, той, що надає задоволення від споглядання» (*having qualities of beauty, exciting aesthetic pleasure*), «той, що має якості, які дають гостру насолоду іншим органам почуттів (наприклад, слуху), або які зачаровують інтелектуальними або моральними здібностями» («*delighting the senses or mind*») увійшли до словникового складу англійської мови в 1275 р. та 1340 р. відповідно. Наприкінці XIV ст. у складі лексичного значення *beautiful* зафіксоване нове значення «красива жінка» («*a beautiful woman*»), а з 1667 р. з'явилося значення «переважна мода або стандарт красивого». Загалом, етимологічний шар концепту КРАСА охоплює значення: «краса», «чарівність», «моральна досконалість», «привабливість» з одного боку, «довершеність», «модель», «зразок», з іншого. Це засвідчує відповідність уявлення англійців про КРАСУ естетичній концепції калокагатії, що виходить з невід'ємності КРАСИ від доброго і корисного, тобто трактує КРАСУ як єдність зовнішніх і внутрішніх (моральних) якостей, синтез естетичних і етичних позитивних рис [1, с. 10].

Виявлений етимологічний шар охоплює як етичні, так і естетичні значення *beautiful* і входить у змістовний мінімум концепту КРАСА. Він є основою для формування стереотипного сприйняття [6, с. 65] КРАСИ в англійській картині світу і визначає структуру семантичного простору, який задається іменем аналізованого концепту.

За нашими даними, в історичній перспективі поява нових лексем-синонімів на позначення КРАСИ в англійській мові відображає пануюче у певний історичний період витлумачення цього поняття. Це засвідчують дати першої фіксації синонімів словниками [19]: *fair* – before 900, *comely* – с. 1200, *wonderful* – late 13 c., *charming* – с. 1300, *lovely* – с. 1300, *pleasing* – early 14 c., *delightful* – с. 1400, *handsome* – с. 1400, *exquisite* – early 15 c., *appealing* – mid-15c., *graceful* – mid 15 c., *magnificent* – mid 15 c., *pretty* – mid 15 c., *gorgeous* – 1500 c., *attractive* – 1580, *appealing* – 1590s.

Фіксація лексеми *beauty* наприкінці XII ст. дає підставу для припущення про існування лексем, які серед інших синонімів виступали власне іменем концепту КРАСА до цього періоду. За даними словників [20], номінацію КРАСИ в цей період здійснюють староанглійські лексеми *wlite* у значенні «brightness, beauty, splendor»; *cymlic* (сучасне *comely*) у значенні «lovely, splendid, finely made»; *fæger* (сучасне *fair*) у значенні «beautiful, morally good», та ін., що відповідає християнському розумінню краси в англomовному дискурсі того часу.

Реконструйована за лексикографічними даними [20] внутрішня форма лексем *cymlic* і *wlite* містить, відповідно, значення:

- «красивий, вродливий», від староанглійського *cymlic* у значенні «lovely, splendid, finely made», від *cyme* «exquisite, glorious, delicate», від западногерманського **kumi-* «delicate, feeble», до якого також сходять стародавньовірхньонімецьке *chumo* «with difficulty», *chumig* «weak, delicate» та німецьке *kaum* «hardly, scarcely»). Також можливий зв'язок з середньоанглійським *bicumelic* (с. 1200) «suitable, exquisite», в прямому сенсі «той, що пасує» (пор.: значення «вишуканий, елегантний») [20];

- «блискучий, величний, пишний, красивий» від староанглійського *wlanc* «величний, прекрасний» *wlenc* «гордість, зарозумілість» (середньоанглійське *wlonk*); *wlite* «яскравість, краса, блиск», *wlitig* «променистий, фізично красивий» (середньоанглійське *wliti*) [20].

Провідними ознаками *cymlic*, *wlite* є «красивий, оскільки славетний», «благородний», «доблесний». Ці значення пов'язують концепт КРАСА з концептами СВІТЛО, БЛИСК, СЛАВА, БОГ у тогочасній релігійній картині світу (далі – КС), що об'єднані ознаками «красивий у вірі, божественний, світлий, яскравий, блискучий». Вони є підґрунтям естетики епохи Середньовіччя, що визначається культурною домінантою: СЛАВА – для «героїчної» картини світу, ВІРА – для «релігійної» [2].

Проаналізований матеріал дає підстави зробити висновок про те, що внутрішню форму номінацій КРАСИ складають значення: «краса», «моральна досконалість», «привабливість» і мотивовані ними «блиск», «сяйво», «довершеність», що поєднують як етичну, так і естетичну оцінки. Подібна ідея краси як зовнішньої ознаки ідеального змісту зу-

стрічається ще у Гомера: герой, що володіє зовнішньою красою, повинен володіти внутрішньою досконалістю [2, с. 12].

У цілому, це доводить взаємопроникність трьох складових концепту КРАСА: поняття, цінності, образу, які витлумачуються одне через інше. Це розкриває синкретичну природу концепту: за І.С. Шевченко, синкретичний тип лінгвокультурних концептів визначається як нерозривна єдність поняттєвого, образного, ціннісного складників концепту [15]. Отже, концепт КРАСА являє собою «складне ментальне утворення, що має експліцитні ознаки «видима зовнішність; те, на що приємно дивитися» [2, с. 22]. Водночас цьому концепту притаманні ознаки «КРАСА Бога / Христа, КРАСА-могутність Бога», що свідчить про релігійний зміст концепту, духовне наповнення поняття КРАСИ, яке сформувалося у християнському вченні.

Подальший історичний розвиток омовлених уявлень про КРАСУ зумовлено зміною ціннісної складової англійської картини світу в ході соціально-культурного розвитку. Так, історичне варіювання поняття КРАСА (за лексико-семантичними даними) супроводжується змінами у частотності окремих лексем-номінантів концепту. За нашими підрахунками на базі корпусів даних [18; 19 та ін.], у певні періоди кількісно домінують різні засоби номінації досліджуваного концепту: *comely*, *delightful*, *glorious*, *graceful* (XIV–XVI ст.), *brilliant*, *harmonious*, *splendid*, (XVII – XIX ст.), *appealing*, *attractive*, *glamorous*, *seductive*, *striking* (XX–XXI ст.). Так само, на перший план у КС різних періодів виходять різні аспекти розуміння КРАСИ: у XIV – XVI ст. – чарівність, славетність, моральність, у XVII – XIX ст. – гармонія, витонченість і у наш час – фізична привабливість, сексуальність, гламурність, ефектність (інші значення полісемантів допомагають апелювати до концепта КРАСА засобами метафор та метонімії через ознаки високої якості об'єкту та його вірцевості: «вірцевий», «високої якості», «еталон», «модель»).

Послідовно порівнюючи вербалізацію концепту КРАСА спочатку в героїчній і релігійній картині світу Середньовіччя, в картині світу епохи Відродження і класицизму і, нарешті, в сучасну епоху, стає наявним той факт, що змінилася функція самої

КРАСИ. Якщо в героїчній поезії досліджуваний концепт був знаком доблесті і слави, в релігійній він свідчить про наявність / відсутність віри і навіть присутності Бога в людині [2]; в епоху Відродження пробуджується чуттєва КРАСА, а для класицизму властиве прагнення до строгості і гармонії. В сучасній культурі образ КРАСИ значно змінився, а поняттєвий компонент все частіше виражається словом «гламур», хоча значення його неоднозначне» [13]. Така багатозначність розуміння цього концепту призводить до можливості маніпулювання поняттям КРАСИ як одним з найважливіших орієнтирів свідомості в сучасному суспільстві, коли образами КРАСИ стають об'єкти масової, часто низькопробної культури, що трактуються через поняття секс, підкреслюючи зв'язок краси і сексуальності, тож дослідники констатують психологічну нестабільність і культурну деградацію концепту КРАСА [13].

КРАСА є лінгвокультурним концептом – регулятивом, «складним форматом знання, в основі якого лежить уявлення про світ, історичні трансформації якого визначають висвітлення тих чи інших змістових характеристик» [14] в англomовному дискурсі XIV–XXI ст. Поняття КРАСИ у діакронії зазнає перерозподілу ознак інтенціоналу та імплікаціоналу; ці трансформації спричиняють історичну послідовність появи номінацій концепту КРАСА – лексем *cumlic* і *wlite*, найбільш повно і адекватно відображаючи зміст КРАСИ до середини XIV ст. і лексеми *beautiful*, яка слугує ім'ям концепту КРАСА у XIV–XXI ст. Виявлені діакронічні зміни свідчать, що має місце розвиток концепту КРАСА за типом кладогенезу – незалежного утворення різноманітних ознак [17].

У підсумках слід зазначити, що КРАСА – синкретичний за природою лінгвокультурний концепт – регулятив, чий поняттєвий, образний, ціннісний складники є нерозривними. КРАСА – концепт естетики, що сходиться корінням до етичних засад соціуму і цілком відповідає ідеям калокагатії. Розвиток концепту КРАСА в різні історичні періоди, що відповідають періодизації розвитку англomовної лінгвокультури, свідчить про зміни його семантичного потенціалу, ціннісних орієнтирів та відповідних образів КРАСИ. При цьому зберігається спільність ознак, що відповідає еволюції за типом кладогенезу.

Одержані результати і висновки є перспективними для подальших досліджень у галузі діакронічної семантики та у вивченні історичного варіювання інших концептів естетики у лінгвокультурному напрямку.

ЛИТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н.Д. Истина. Добро. Красота: взаимодействие концептов // Логический анализ языка. Языки эстетики: Концептуальные поля прекрасного и безобразного / [Отв. ред. Н. Д. Арутюнова]. – М., 2004. – С. 5–29.
2. Дудченко О. В. Реконструкция концептосферы КРАСОТА в англосаксонской поэтической картине мира : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / О.В. Дудченко. – Владивосток, 2007 – 23 с.
3. Живицька І. А. Концепт «BEAUTY / КРАСА» в пареміологічному уявленні (на матеріалі англійських та українських прислів'їв) / І. А. Живицька // Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. Філологічні студії. Структура і семантика мовних одиниць. – 2013. – Вип. 9, Ч. 2. – С. 50–58.
4. Карасик В.И. Лингвокультурная концептология: учеб. пособие / В.И. Карасик, Н.А. Красавский, Г.Г. Слышкин. – Волгоград : Парадигма, 2009. – 114 с.
5. Михаленко А.О. Интересная лингвистика [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/35/Внутренняя_форма_слова.pdf.
6. Олейник Н.А. Концепт ЭКОНОМИЧЕСКИЙ КРИЗИС в англоязычном экономическом дискурсе 1930-х и 2000-х годов : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Олейник Наталья Анатольевна. – Харьков, 2016. – 245 с.
7. Полина А.В. Языковая объективация концепта БОГ в английском дискурсе XIV–XX вв. : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Полина Анна Владимировна. – Харьков, 2004. – 205 с.
8. Потебня А.А. Эстетика и поэтика / А.А. Потебня. – М. : Искусство, 1976. – 613 с.
9. Проскурин С. Г. Мифопоэтический мотив «мирового дерева» в древнеанглийском языке и англосаксонской культуре / С. Г. Проскурин // Логический анализ языка: Культурные концепты. – М. : Наука, 1991. – С. 124–130.
10. Радбиль Т.Б. Основы изучения языкового менталитета : учеб. пособие / Т.Б. Радбиль. – М.: Флинта: Наука, 2017. – 446 с.
11. Слышкин Г.Г. Лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе / Г.Г. Слышкин. – М. : Academia, 2000 – 141 с.
12. Степанов Ю.С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования / Ю.С. Степанов. – М. :

Школа «Языки русской культуры», 1997. – 824 с.
 13. Труфанова Н.В. Особенности лингвокультурного и лингвопсихологического анализа концептов на материале текстов литературы постмодернизма / Н.В. Труфанова // Русская филология. Украинский вестник : Республиканский научно-методический журнал. – Харьков, 2009. – № 3 (40). – С. 41–43.
 14. Турченко В.О. Історичне варіювання концепту СКРОМНІСТЬ, вербалізованого лексичними засобами англійської мови / В.О. Турченко // Studia Germanica et Romanica: Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання: науковий журнал. – Донецьк : ДонНУ, 2013. – Т. 10, № 2 (29). – С. 25–33.
 15. Шевченко І.С. Лінгвокультурні концепти: проблеми типології / І.С. Шевченко // Каразінські читання читання: Людина. Мова. Комунікація : XIV наук. конф. з міжнар. участю, 27 березня 2015 р. : тези доп. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – С. 250–251.
 16. Шевченко І.С. Принципи історичного розвитку концептів / І.С. Шевченко // Когнітивна лінгвістика в міждисциплінарному контексті: теорія і практика: міжнарод. наук. конф. УАКЛіП, 8–10 жовтня 2016 р. : тези доп. – Черкаси : Видавець ФОП Гордієнко Є.І., 2016. – С. 83–84.
 17. Шевченко І.С. Эволюционные механизмы когнитивной семантики / И.С. Шевченко // Когниция, коммуникация, дискурс : междунар. электрон. сб. науч. ст. – Харьков : ХНУ имени В.Н. Каразина – 2016. – № 13. – С. 83–93. – Режим доступа : <http://sites.google.com/site/cognitiondiscourse/home>
 18. Corpus of Middle English Prose and Verse – University of Michigan [Electronic resource]. – Access : <https://quod.lib.umich.edu/c/cme/>.
 19. Google Books Corpora [Electronic resource]. – Access : <http://googlebooks.byu.edu/>.
 20. Online Etymology Dictionary [Electronic resource]. – Access : <http://www.etymonline.com>.

REFERENCES

Arutjunova, N.D. (2004). Istina. Dobro. Krasota: vzaimodejstvie konceptov [Truth. Good. Beauty: the interaction of concepts]. In: N.D. Arutjunova (ed.). *Logicheskij analiz jazyka. Jazyki jestetiki: Konceptual'nye polja prekrasnogo i bezobraznogo* [Logical analysis of the language. The languages of aesthetics: The conceptual fields of the beautiful and ugly]. Moscow: Indrik Publ., pp. 5–29.
 Corpus of Middle English Prose and Verse – University of Michigan (n.d.). Available at: <https://quod.lib.umich.edu/c/cme/>.
 Dudchenko, O.V. (2007). *Rekonstrukcija konceptosfery KRASOTA v anglosaksonskoj pojeticheskoj kartine*

mira. Avtoref. diss. kand. filol. nauk [Reconstruction of the concept of BEAUTY in the Anglo-Saxon poetic picture of the world. Cand. philol. sci. diss. synopsis]. Vladivostok. 23 p. (in Russian).
 Google Books Corpora (n.d.). Available at: <http://googlebooks.byu.edu/>.
 Karasik, V.I., Krasavskij, N.A., & Slyshkin, G.G. (2009). *Lingvokul'turnaja konceptologija* [Linguistic and Cultural Concepts]. Volgograd: Paradigma Publ.
 Mihalenko, A.O. (n.d.). *Interesnaja lingvistika* [Interesting linguistics]. Available at: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/35/Vnutrennyaya_forma_slova.pdf.
 Olejnik, N.A. (2016). *Koncept JeKONOMIChESKIJ KRIZIS v anglojazychnom jekonomicheskom diskurse 1930-h i 2000-h godov. Diss. kand. filol. nauk* [The concept ECONOMIC CRISIS in the English economic discourse of the 1930s and 2000s. Cand. philol. sci. diss.]. Kharkiv. 245 p. (in Russian).
 Online Etymology Dictionary (n.d.). Available at: <http://www.etymonline.com>.
 Polina, A.V. (2004). *Jazykovaja ob#ektivacija koncepta BOG v anglijskom diskurse XIV–XX vv. Diss. kand. filol. nauk* [Language objectification of the concept of GOD in the English discourse of the XIV–XX centuries. Cand. philol. sci. diss.]. Kharkiv. 205 p. (in Russian).
 Potebnja, A.A. (1976). *Jestetika i pojetika* [Aesthetics and poetics]. Moscow: Iskusstvo Publ.
 Proskurin, S.G. (1991). Mifopojeticheskij motiv “mirovogo dereva” v drevneanglijskom jazyke i anglosaksonskoj kul'ture [Mythopoetic motif of the «world tree» in Old English and Anglo-Saxon culture]. In: N.D. Arutjunova (ed.). *Logicheskij analiz jazyka: Kul'turnye koncepty* [Logical analysis of the language: Concepts of culture]. Moscow: Nauka Publ., pp. 124–130.
 Radbil', T.B. (2017). *Osnovy izuchenija jazykovogo mentaliteta* [Fundamentals of learning the language mentality]. Mîscow: Flintà Publ.
 Shevchenko, I.S. (2015). Linhvokulturni kontsepty: problemy typolohii [Linguocultural concepts: the problem of typology]. *Karazinski chytannia: Liudyna. Mova. Komunikatsiia: XIV nauk. konf. z mizhnar. uchastiu, 27 March 2015, Kharkiv* [XIV Scientific conference with international participation “Karazin Readings: Person. Language. Communication” 27 March 2015, Kharkiv]. Kharkiv, 250–251.
 Shevchenko, I.S. (2016). Jevoljucionnye mehanizmy kognitivnoj semantiki [Evolutional mechanisms of

- cognitive semantics]. *Kognitsiya, kommunikatsiya, diskurs – Cognition, Communication, Discourse*, 13, 83–93.
- Shevchenko, I.S. (2016). Pryntsypy istorichnoho rozvytku kontseptiv [The principles of historical development of concepts]. *Kohnityvna linhvistyka v mizhdystsyplinarnomu konteksti: teoriya i praktyka: mizhnarod. nauk. konf. UAKLiP, 8–10 October 2016, Cherkasy* [Proc. of the int. conference of the Ukrainian Association of Cognitive Linguistics and Poetics “Cognitive linguistics in interdisciplinary context: Theory and Practice”, 8–10 October 2016, Cherkasy]. Cherkasy, 83–84.
- Slyshkin, G.G. (2000). *Lingvokul'turnye koncepty precedentnyh tekstov v soznanii i diskurse* [Linguo-cultural concepts of precedent texts in consciousness and discourse]. Moscow: Academia Publ.
- Stepanov, Ju.S. (1997). *Konstanty. Slovar' russkoj kul'tury. Opyt issledovanija* [Constants. Dictionary of Russian culture. Research experience]. Moscow: Shkola “Jazyki russkoj kul'tury” Publ.
- Trufanova, N.V. (2009). Osobennosti lingvokul'turnogo i lingvopsihologicheskogo analiza konceptov na materiale tekstov literatury postmodernizma [Features of lingvocultural and lingvopsychological analysis of concepts on the material of the literature of postmodernism]. *Russkaja filologija. Ukrainiskij vestnik: Respublikanskij nauchno-metodicheskij zhurnal – Russian philology. Ukrainian Bulletin: Republican Scientific and Methodological Journal*, 3 (40), 41–43 (in Russian).
- Turchenko, V.O. (2013). Istorychne variuvannia kontseptu SKROMNIST, verbalizovanoho leksychnymy zasobamy anhliiskoi movy [Historical variation of the concept MODESTY verbalized by English lexical means]. *Studia Germanica et Romanica: Inozemni movy. Zarubizhna literatura. Metodyka vykladannia – Studia Germanica et Romanica: Foreign languages. World Literature. Methods of teaching*, 10, 2(29), 25–33.
- Zhyvytska, I.A. (2013). Kontsept «BEAUTY / KRASA» v paremiologichnomu uiavlenni (na materialy anhliiskych ta ukraïnskych prysliviv) [The concept «BEAUTY / BEAUTY» in paremiological representation (based on English and Ukrainian proverbs)]. *Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu. Filolohichni studii. Struktura i semantyka movnykh odyntyts – Scientific Journal of Krivvi Rih Pedagogical University. Philological studies. The structure and semantics of language units*, 9(2), 50–58 (in Ukrainian).